

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

О ДОПУШТЕНОСТИ

Представке број 17224/03
Гаврило НИКАЧ
против Србије

Европски суд за људска права (Друго одељење), 17. маја 2011. године на заседању Већа у саставу:

Françoise Tulkens, *председник*,

Danutė Jočienė,

David Thór Björgvinsson,

Dragoljub Popović,

András Sajó,

Işıl Karakaş,

Guido Raimondi, *судије*,

и Stanley Naismith, *секретар одељења*,

У вези с горњом представком која је поднета 15. маја 2003. године,

У вези са одлуком да се горе наведеној представци да приоритет према Правилу 41 Пословника Суда,

У вези са запажањима које је поднела Тужена држава и запажањима која је доставио подносилац представке као одговор,

После већања, доноси следећу одлуку:

ЧИЊЕНИЦЕ

1. Подносилац представке, г. Гаврило Никач, је црногорски држављанин рођен 1932. године и који живи у Тивту. Пред Судом га је заступала гђа Д. Кисјелица, адвокат из Херцег Новог. Владу Државне Заједнице Србија и Црна Гора, а касније Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

А. Околности предмета

2. Чињенице предмета, како су их странке изнеле, могу се сумирати како следи.

1. Релевантни историјат случаја подносиоца представке

3. Проблеми који су настали услед иностраног и домаћег дуга СФРЈ довели су до монетарне кризе осамдесетих година двадесетог века. Кад су банкарски и монетарни систем били на ивици колапса, СФРЈ је предузела ванредне мере укључујући и законодавна ограничења исплате девизних штедних улога појединцима. После распада СФРЈ, законске гаранције су преузеле државе наследнице.

4. У априлу 1992. године, Република Србија и Република Црна Гора прогласиле су Савезну Републику Југославију (у даљем тексту: „СРЈ“), правног претходника Државне Заједнице Србија и Црна Гора (која је проглашена у фебруару 2003. године). У јуну 2006. године Црна Гора је прогласила независност, док је Република Србија остала искључиви следбеник држава претходница.

5. Серијом посебних закона донетих деведесетих година двадесетог века, 2001. године и 2002. године, СРЈ је прихватила да девизе депоноване код тих банака, укључујући и предметну банку, пре 18. марта 1995. године претвори у „јавни дуг“ и наставила са утврђивањем временског рока и износа који ће се исплаћивати бившим штедишама (првобитно до 2012. године, а затим до 2016. године). Према закону из 2002. године, наведени јавни дуг требало би да буде дуг Републике Србије, односно Републике Црне Горе, пропорционално заснован на укупном износу штедне депоноване од стране штедиша банке са пријављеним боравиштем у свакој од република (види став 27. у даљем тексту). Наведени закони су такође јасно предвиђали да се судски извршни поступцима у вези са девизном штедњом против предметних банака обустављају (види ст. 25 и 28. у даљем тексту).

2. Релевантне чињенице случаја подносиоца представке

6. У неколико посебних наврата седамдесетих година двадесетог века, подносилац представке је уложио значајан износ своје девизне штедне код Славија банке, државне банке из Београда.

7. Наведена банка је 1982. године одбила да ослободи средства подносиоца представке.

8. Подносилац представке је 3. фебруара 1992. године покренуо судски поступак, тражећи да се његова девизна средства ослободе заједно са предвиђеном каматом. (У то време, предметна банка је већ била реструктурирана и имала ново име - Београдска банка – главна филијала Славија банка.)

9. Први општински суд у Београду је 1. јуна 1992. године пресудио у корист подносиоца представке и наложио банци да му исплати УСД 26.526,42, ДЕМ 270,29 и АТС 324,06, заједно са доспелом каматом и судским трошковима.

10. Ову пресуду је 29. септембра 1992. године потврдио по жалби Окружни суд чиме је она постала правоснажна.

11. Подносилац представке је 14. децембра 1992. године, односно 25. јануара 1993. године послао два посебна дописа предметној банци захтевајући исплату у року од 15 дана, сходно правоснажној пресуди Првог општинског суда.

12. Пошто очигледно није добио одговор, он је 2. јуна 1993. године покренуо званични извршни поступак пред Четвртим општинским судом у Београду.

13. Четврти општински суд је 4. јуна 1993. године донео решење о извршењу против тужене банке, а 1. септембра 1993. године је одбио приговор банке на то решење.

14. Влада Савезне Републике Југославије је 12. августа 1994. године наводно усвојила одлуку којом налаже судовима да не извршавају пресуде против банака у предметима који се односе на девизну штедњу.

15. Привредни суд у Београду је 10. октобра 2001. године покренуо стечајни поступак против Београдске банке – главна филијала Славија банка.

16. Подносилац представке је 8. јула 2002. године послао три посебна дописа Влади Савезне Републике Југославије, Народној Банци Југославије и Влади Републике Србије, тражећи извршење пресуде против предметне банке.

17. Народна банка Југославије је 18. јула 2002. године одговорила наводећи да је, серијом закона донетих деведесетих година двадесетог века, 2001. године и 2002. године, Држава прихватила да девизе депоноване код једног броја пропалих банака, укључујући и Славија банку, претвори у „јавни дуг“, и наставила са утврђивањем временског рока и износа који ће се исплаћивати бившим штедишама. Она је даље констатовала да наведени закони предвиђају да се сваки судски извршни поступак против предметних банака обуставља.

18. Подносилац представке је 3. јуна 2004. године поднео још један предлог за извршење Четвртом општинском суду.

19. Он је 4. јуна 2004. године упутио допис Врховном суду Србије, тражећи извршење правоснажне пресуде коју је донео Први општински суд.

20. Четврти општински суд је 3. септембра 2004. године прекинуо извршни поступак и тиме утврдио да је разлог за то отварање посебног стечајног поступка против предметне банке од стране Привредног суда 10. октобра 2001. године.

21. Подносилац представке је касније поднео две притужбе против ове одлуке Четвртом општинском суду, 14. септембра 2004. године, односно 8. новембра 2004. године, тражећи објашњење зашто предметна пресуда „није извршена пре отварања наведеног стечајног поступка“.

22. У спису предмета нема информација да је, после доношења релевантног законодавства, подносилац представке тражио претварање девизне штедње депоноване код Славија банке у јавни дуг, ни од Тужене државе ни од Црне Горе, земље његовог сталног пребивалишта.

Б. Релевантно домаће право

1. Закон о измирењу обавеза по основу девизне штедње грађана (објављен у „Службеном листу Савезне Републике Југославије“ – Сл. лист СРЈ - бр. 59/98, 44/99 и 53/01)

23. Чл. 1, 2, 3 и 4. предвиђали су да се сва девизна штедња депонована код „овлашћених банака“ пре 18. марта 1995. године, укључујући јасно и штедњу код предметне банке у конкретном случају (Славија банка), претвара у јавни дуг.

24. Према члану 10., Држава је своју обавезу с тим у вези морала да у потпуности испуни до 2012. године исплатом предвиђених износа, плус камата, и према одређеном временском оквиру.

25. Члан 22. је предвиђао да се, од датума ступања на снагу овог закона (12. децембар 1998. године), „сви судски поступци, укључујући и извршне поступке, ради наплате девиза обухваћених овим законом обустављају.“

2. *Закон о регулисању јавног дуга Савезне Републике Југославије по основу девизне штедње грађана (објављен у „Сл. листу СРЈ“, број 36/02)*

26. Овај закон мења горе наведени закон. Он мења временски рок за измирење предметног дуга (са 2012. године на 2016. годину) и наводи измењене износе, плус камату, који ће се плаћати годишње.

27. Члан 3. наводи да ће наведени јавни дуг бити дуг Републике Србије, односно Републике Црне Горе, сразмерно висини девизне штедње грађана чије је пребивалиште на територији тих република.

28. Члан 36. поново потврђује да се „сви судски поступци, укључујући и извршне поступке, ради наплате девиза обухваћених овим законом обустављају.”

29. Овај закон је такође на снази од 4. јула 2002. године. Он је касније измењен у два наврата, али су се те измене односиле на споредна питања која немају везе са горе описаним статусом штедише.

3. *Закон о исплати девизне штедње грађана положене код овлашћених банака са сједиштем ван Црне Горе (објављен у „Сл. гласнику РЦГ“, бр. 81/06 и 20/09)*

30. Чл. 1, 2 и 3. предвиђају да овај закон регулише повраћај девизне штедње коју су појединци који имају пребивалиште у Црној Гори уложили код овлашћених банака ван Црне Горе, а која средства су даље уложена код Народне банке Југославије.

31. Члан 8. предвиђа да Црна Гора измирује овај дуг до 2017. године, и наводи износе, плус камату од 2%, који се плаћају годишње у еврима.

ПРАВО

32. Подносилац представке жалио се према члану 6. став 1. Конвенције и члану 1. Протокола број 1 због неизвршења правоснажне пресуде донете у његову корист 1. јуна 1992.

33. Влада је изнела да су притужбе подносиоца представке некомпатибилне *ratione temporis* или *ratione personae*, као и да он није исцрпео сва делотворна домаћа правна средства како се захтева чланом 35. став 1. Конвенције. Алтернативно, она је тврдила да није дошло до повреде Конвенције или протокола уз њу. Подносилац представке се није сложио са примедбама Владе на допуштеност и поново је потврдио своје притужбе.

34. Суд сматра да није неопходно да се примедбе Владе на допуштеност разматрају, пошто су притужбе подносиоца представке у сваком случају очигледно неосноване из доле наведених разлога.

35. Суд констатује да је подносилац представке црногорски држављанин са пријављеним пребивалиштем у Тивту (Црна Гора), као и да је Република Црна Гора усвојила као свој јавни дуг ону штедњу коју су појединци који имају пребивалиште у Црној Гори уложили код овлашћених банака ван Црне Горе, ако су њихова средства даље уложена код Народне банке Југославије (види став 30. у горњем тексту; види, такође, *mutatis mutandis*, *Ајдарпашић и Кадих против Црне Горе* (одлука), бр. 40759/06 и 56888/09, 23. новембар 2010. године), као што је случај Славија банке. И поред тога, пошто је подносилац представке назначио једину Србију као тужену државу, као и због чињенице да се он жали само због пропуста

Србије да изврши правоснажну пресуду донету у његову корист 1. јуна 1992. године, а не на начин на који су државе регулисале претварање девизне штедње у јавни дуг и њену постепену исплату, Суд подсећа да је он већ разматрао иста правна питања у предмету *Молнар Габор против Србије* (број 22762/05, ст. 43-51, 8. децембар 2009. године) и *Рибих против Србије (одлука)*, (број 16735/02, 14. децембар 2010. године) у вези са банкама према „непирамидалној шеми”, односно „пирамидалној шеми”, где није утврдио повреде члана 6. Конвенције и члана 1. Протокола број 1. Суд је у овим предметима утврдио, *inter alia*, да подносиоци представки јасно нису имали извршну исправу која би им омогућила да траже судско извршење износа досуђених у њихову корист. Посебно, одредба релевантног законодавства (описана у горњем тексту у ст. 23-29) забрањује извршење пресуда подносилаца представки од 12. децембра 1998. године и јасно поништава дејство правоснажних предметних пресуда много раније него што је 3. марта 2004. године Тужена држава ратификовала Конвенцију и Протокол број 1.

36. Суд даље примећује да је пресуда у предметном случају постала правоснажна у септембру 1992. године, али да је Тужена држава јасно поништила право подносиоца представке на њено судско извршење од 12. децембра 1998. године (види ст. 25 и 28. у горњем тексту). Пошто је то тако, Суд сматра да се његови закључци у предметима *Молнар Габор* и *Рибих* (цитирани у горњем тексту) подједнако, *mutatis mutandis*, примењују у конкретном предмету.

37. Према томе, чак и под претпоставком да се може укључити одговорност Тужене државе *ratione personae* у вези са притужбама подносиоца представке, Суд налази да су оне очигледно неосноване и да се морају одбацити сходно члану 35. ст. 3 и 4. Конвенције.

Из тих разлога, Суд већином гласова

Проглашава представку недопуштеном.

Stanley Naismith
Секретар

Françoise Tulkens
Председник